

kret mistanke om kritisable forhold, har CPT mulighed for at aflægge uanmeldte besøg. Gennem offentliggørelse af besøgsrapporterne kan der lægges et yderligere pres på de lande, hvor der er fundet anledning til kritik. En sådan offentliggørelse forudsætter ganske vist tilladelse fra det pågældende lands myndigheder. Men langt de fleste lande giver i dag sådanne tilladelser. CPT gennemførte i 2002 11 periodiske besøg, herunder i Danmark, og 8 ad hoc besøg. For 2003 er tallene henholdsvis 10 og 11.

Som et konkret resultat af Europarådets andet topmøde i 1997 oprettedes et embede som menneskerettighedskommissær, der siden har været besat med spanieren Alvaro Gil-Robles. Kommissæren gennemfører besøg i medlemslandene, hvor han har samtaler med repræsentanter for myndighederne, NGO'er og andre, i mange tilfælde fulgt op af konferencer og seminarer med sigte på at udbrede kendskabet til menneskerettighederne. Efterfølgende afgives beretninger til Ministerkomitéen, eventuelt ledsaget af anbefalinger. Denne særlige form for »menneskerettighedsdiplomati« har vist sig at være et hensigtsmæssigt værktøj, ikke mindst i forhold til lande og områder, hvor dialogen ellers er vanskelig. En betydelig del af kommissærens aktiviteter har i de seneste år været rettet mod Kaukasus, herunder Tjetjenien. I 2002 omfattede besøgsvirksomheden i alt 15 lande. I 2003 var omfanget i samme størrelsesorden.

Arbejdet inden for Rammekonventionen om Beskyttelse af Nationale Mindretal, der trådte i kraft i 1998, er efter en lidt tøvende start kommet godt i gang. I 2002 afsluttedes den første overvågningscyklus med Ministerkomitéens vedtagelse af beslutninger vedrørende 7 medlemslande på grundlag af forarbejde, herunder besøg af det særlige rådgivende ekspertudvalg. I 2003 har overvågningen resulteret i 6 beslutninger. Mindretalsspørgsmål er fortsat følsomme i mange medlemslande og derfor genstand for betydelig politisk opmærksomhed. Rusland har bl.a. med henvisning til vilkårene for de russisktalende mindretal i de baltiske lande iværksat et pres for at udbygge Europarådets struktur på dette område. Således ønsker man at udvide antallet af medlemmer af det rådgivende udvalg under rammekonventionen og at genoplive den arbejdsgruppe under Ministerkomitéen, der inden rammekonventionens ikrafttræden beskæftigede sig med mindretalsspørgsmål. Foreløbig har der dog ikke været den fornødne tilslutning hertil. En anden diskussion angår spørgsmålet om,

hvor bredt begrebet nationalt mindretal skal forstås. Det rådgivende udvalg og en række medlemslande ønsker en bred forståelse, der f.eks. også kan omfatte grupper, der forholdsvis nyligt er indvandret. Danmark har ved sin tiltrædelse af konventionen præciseret, at den gælder historiske mindretal. Det vil i praksis navnlig sige befolkningsgrupper, der efter de politiske omvæltninger i forrige århundrede fandt sig selv som mindretal i en anden stat. Efter denne opfattelse er rammekonventionens genstand for vort vedkommende det tyske mindretal i Sønderjylland.

Den Europæiske Pagt om Regionale Sprog eller Mindretalssprog betjener sig af et tilsvarende overvågningsystem. Danmark tiltrådte pagten med virkning fra 1. januar 2001 og færdiggjorde med udgangen af 2002 sin første rapport som led i den systematiske overvågning. Et besøg i Danmark i foråret 2003 af en gruppe eksperter blev indledningen til en dialog, som til sin tid afsluttes med Ministerkomitéens konklusioner.

ECRI, Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance, afsluttede i 2002 sin anden cyklus af landegennemgange med overdragelse af i alt 10 landerapporter til de respektive regeringer. Samtidig gennemførtes en ændring af ECRI's statut med sigte på at styrke uafhængigheden i forhold til regeringerne. I 2003 har arbejdet resulteret i 12 landerapporter. I ECRI's arbejdsplan for 2005 indgår en ny periodisk rapport om Danmark. Den seneste blev afgivet i 2001.

For alle de omtalte procedurer gælder det, at offentliggørelsen af udtalelser, rapporter o.l. kan medvirke til at lægge pres på de ansvarlige myndigheder og dermed befordre, at de kritisable forhold afhjælpes. Omvendt kan det ikke afvises, at diskretion i visse tilfælde kan gøre det politisk lettere for myndighederne at give de ønskede indrømmelser og rette påtalte fejl. Derfor er det hovedreglen, at offentliggørelse forudsætter accept fra det pågældende land, idet der samtidig søges skabt forståelse for, at sådanne tilladelser bør gives. Landene følger i stigende omfang denne linie. Dog er der fortsat nogen diskussion om, hvorvidt åbenheden alene skal gælde de endelige rapporter o.l. eller også omfatte dokumentudvekslingen i de tidligere faser af arbejdet. Danmark har i sådanne diskussioner, på linie med bl.a. de nordiske lande, støttet den mere åbne tilgang. På torturkonventionens område, der ifølge sagens natur kan omhandle ekstreme forhold, er der givet CPT en mulighed for i særlige tilfælde at afgive en offentlig erklæ-